

Väljaandja:  
Akti liik:  
Teksti liik:  
Redaktsiooni jõustumise kp:  
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:  
Avaldamismärge:

Riigikogu  
seadus  
terviktektst  
01.01.2021  
Hetkel kehtiv  
RT I, 03.01.2020, 15

# Rahvahääletuse seadus

Vastu võetud 13.03.2002  
[RT I 2002, 30, 176](#)  
jõustumine 06.04.2002

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
12.06.2002	<a href="#">RT I 2002, 57, 355</a>	18.07.2002
15.10.2002	<a href="#">RT I 2002, 90, 517</a>	10.11.2002
21.01.2004	<a href="#">RT I 2004, 6, 32</a>	14.02.2004
07.06.2006	<a href="#">RT I 2006, 30, 231</a>	14.07.2006
14.06.2007	<a href="#">RT I 2007, 44, 316</a>	14.07.2007
11.12.2008	<a href="#">RT I 2009, 2, 5</a>	16.01.2009, osaliselt 01.01.2011
06.05.2009	<a href="#">RT I 2009, 27, 165</a>	01.01.2010
20.05.2009	<a href="#">RT I 2009, 29, 175</a>	01.07.2009
17.02.2011	<a href="#">RT I, 21.03.2011, 1</a>	01.01.2012
17.10.2012	<a href="#">RT I, 01.11.2012, 1</a>	11.11.2012
19.06.2014	<a href="#">RT I, 11.07.2014, 1</a>	21.07.2014
19.06.2014	<a href="#">RT I, 12.07.2014, 1</a>	01.01.2015, osaliselt Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.
19.06.2014	<a href="#">RT I, 29.06.2014, 109</a>	01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107 <sup>3</sup> lõike 4 alusel asendatud ministrite ametinimetused alates 2014. aasta 1. juulil jõus olevast redaktsioonist.
13.04.2016	<a href="#">RT I, 06.05.2016, 1</a>	01.01.2017
12.10.2016	<a href="#">RT I, 25.10.2016, 1</a>	26.10.2016
14.06.2017	<a href="#">RT I, 04.07.2017, 1</a>	01.01.2018
25.10.2017	<a href="#">RT I, 17.11.2017, 1</a>	01.01.2019
13.06.2018	<a href="#">RT I, 09.07.2018, 1</a>	01.01.2021
11.12.2019	<a href="#">RT I, 03.01.2020, 2</a>	13.01.2020

## 1. peatükk ÜLDSÄTTED

### § 1. Rahvahääletusele pandavad küsimused

(1) Riigikogu paneb rahvahääletusele põhiseaduse 1. ja 15. peatüki muutmise. Riigikogu võib panna rahvahääletusele muu põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu, muu seaduseelnõu või muu riigielu küsimuse.

(2) Rahvahääletusele ei saa panna eelarve, maksude, riigi rahaliste kohustuste, välislepingute ratifitseerimise ja denonsseerimise, erakorralise seisukorra kehtestamise ja lõpetamise ning riigikaitse küsimusi.

### § 2. Rahvahääletuse põhimõtted

(1) Rahvahääletus on vaba, üldine, ühetaoline ja otsene. Hääletamine on salajane. Igal hääletajal on üks hääl. Rahva otsus tehakse hääletamisest osavõtnute hääletenamusega.

(2) Rahvahääletusest võib osa võtta Eesti kodanik, kes on rahvahääletuse päevaks saanud 18-aastaseks.

(3) Hääletamisest ei võta osa isik, kes on:

- 1) valimisõiguse osas teovõimetuks tunnistatud;
- 2) kohtu poolt süüdi mõistetud kuriteos ja kannab vanglakaristust.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

### § 3. Rahvahääletuse aeg

(1) Rahvahääletus toimub Riigikogu asjakohase otsuse tegemisest alates kõige varem kolme kuu pärast.

(2) Rahvahääletuse päeva määrab Riigikogu. Rahvahääletuse päev on pühapäev.

(3) Rahvahääletust ei algatata ega korraldata erakorralise ega sõjaseisukorra ajal. Rahvahääletust ei korraldata ajal, mil Riigikogu valimiseni on jäänud vähem kui 90 päeva. Põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu või muu riigielu küsimuse rahvahääletuse võib määrata ajale pärast järgmisi Riigikogu valimisi. Muu seaduseelnõu rahvahääletust ei määrata ajale pärast järgmisi Riigikogu valimisi. Rahvahääletuse võib määrata Riigikogu valimiste päevale või kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste päevale.

(4) Samal päeval ei korraldata rahvahääletusi üksteist välistavates küsimustes ega vastuolus olevate seaduste vastuvõtmiseks.

[RT I 2002, 90, 517- jõust. 10.11.2002]

### § 4. Rahvahääletuse otsuse kohustuslikkus

Rahvahääletuse otsus on riigiorganitele kohustuslik.

## 2. peatükk RAHVAHÄÄLETUSE ALGATAMINE

### § 5. Rahvahääletuse algatamine

Õigus algatada rahvahääletus sätestatakse Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses.

[RT I 2007, 44, 316- jõust. 14.07.2007]

### § 6. Rahvahääletuse korraldamise otsustamine

(1) Rahvahääletuse korraldamise otsustab Riigikogu Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud korras.

[RT I 2007, 44, 316- jõust. 14.07.2007]

(2) Riigikogu ei või rahvahääletuse korraldamise kohta tehtud otsust muuta ega kehtetuks tunnistada.

### § 7. Rahvahääletuse edasilükkumine ja edasilükkamine

(1) Rahvahääletus lükkub edasi erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamise korral.

(2) Kui Vabariigi Valitsus kuulutab pärast rahvahääletuse korraldamise otsustamist loodusõnnetuse, katastroofi või nakkushaiguse tõttu välja eriolukorra, võib Riigikogu oma otsusega rahvahääletuse edasi lükata.

(3) Rahvahääletuse uue päeva määrab Riigikogu lõigetes 1 ja 2 nimetatud põhjuste äralangemisest alates kahe nädala jooksul, järgides § 3 lõikes 1 ettenähtud tähtaega, mida arvutatakse rahvahääletuse uue päeva määramise otsuse tegemisest Riigikogus.

(4) Lõikes 1 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande asjakohase otsuse jõustumisest alates seitsme tööpäeva jooksul.

### § 8. Rahvahääletuse ärajäämine

(1) Rahvahääletust ei toimu, kui:

- 1) Riigikohus tühistab Riigikogu otsuse seaduseelnõu või muu riigielu küsimuse rahvahääletusele panemise kohta;
- 2) Riigikogu ei ole § 7 lõikes 3 ettenähtud tähtaja jooksul võtnud vastu rahvahääletuse uue päeva määramise otsust;
- 3) Riigikogu erakorraliste valimiste väljakuulutamise tõttu ei ole rahvahääletuse aeg kooskõlas § 3 lõikega 3.

(2) Lõike 1 punktis 1 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande rahvahääletuse ärajäämise kohta Riigikohtu otsuse jõustumisest alates seitsme tööpäeva jooksul.

(3) Lõike 1 punktis 2 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande § 7 lõikes 3 ettenähtud tähtaja möödumisest alates seitsme tööpäeva jooksul.

(4) Lõike 1 punktis 3 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande Riigikogu erakorraliste valimiste väljakuulutamise alates seitsme tööpäeva jooksul.

### **§ 9. Rahvahääletust käsitlevate otsuste ja teadaannete avaldamine**

(1) Rahvahääletuse korraldamise otsus ja rahvahääletusele pandav seaduseelnõu, rahvahääletuse edasilükkamise ja rahvahääletuse uue päeva määramise otsus ning Vabariigi Valimiskomisjoni teadaanded rahvahääletuse edasilükkumise või rahvahääletuse ärajäämise kohta avaldatakse Riigi Teatajas.

(2) Rahvahääletuse korraldamise otsus ja rahvahääletusele pandav seaduseelnõu avaldatakse teist korda ajavahemikus 7 kuni 14 päeva enne rahvahääletust.

## **3. peatükk AGITATSIOON**

[RT I 2002, 57, 355- jõust. 18.07.2002]

### **§ 10. Agitatsioon piirang**

(1) [Kehtetu -RT I, 03.01.2020, 2- jõust. 13.01.2020]

(2) Hääletamisruumis on agitatsioon keelatud.  
[RT I, 03.01.2020, 2- jõust. 13.01.2020]

## **4. peatükk JAOSKONNAD**

[Kehtetu -RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

### **§ 11. Jaoskondade moodustamine**

[Kehtetu -RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## **5. peatükk RAHVAHÄÄLETUSE KORRALDUS**

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

### **1. jagu Vabariigi Valimiskomisjon**

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

### **§ 12. Vabariigi Valimiskomisjoni pädevus**

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni ülesanne on tagada käesoleva seaduse § 2 lõikes 1 sätestatud põhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamistulemused, valvata hääletamise korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

(2) Vabariigi Valimiskomisjonil on oma ülesannete täitmiseks õigus:

1) teha hääletamise korraldajale ettekirjutus käesoleva seaduse § 2 lõikes 1 sätestatud põhimõtete kaitseks või isiku subjektiivsete õiguste tagamiseks;

2) tühistada eelhääletamisel antud hääled olulise seadusrikkumise tõttu osaliselt või täielikult ning kutsuda hääletajaid uuesti hääletama eelhääletamise ajal või rahvahääletuse päeval;

3) tunnistada hääletamistulemused jaoskonnas, vallas, linnas või riigis kehtetuks või tunnistada elektroonilise hääletamise tulemused kehtetuks täies ulatuses või osaliselt ning korraldada kordushääletamine, kui seadusrikkumine mõjutab või võis mõjutada hääletamistulemusi oluliselt;

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

4) mitte alustada elektroonilist hääletamist või peatada või lõpetada elektrooniline hääletamine, kui elektroonilise hääletamise süsteemi turvalisust või töökindlust ei ole võimalik tagada selliselt, et elektroonilist hääletamist saaks läbi viia käesoleva seaduse nõuete kohaselt.

(3) Vabariigi Valimiskomisjoni pädevuses oleva küsimuse lahendamiseks võtab Vabariigi Valimiskomisjon vastu otsuse, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allakirjutamisel.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## 2. jagu Hääletamise korraldajad

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

### § 13. Hääletamise korraldajad

(1) Hääletamist korraldavad:

- 1) riigi valimisteenistus;
- 2) valla- ja linnasekretärid;
- 3) jaoskonnakomisjonid;
- 4) häältelugemiskomisjonid.

(2) Riigi valimisteenistuse moodustamise kord sätestatakse Riigikogu valimise seaduses.

(3) Valla- ja linnasekretäri ametisse nimetamise ja asendamise kord sätestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses.

(4) Valla või linna häältelugemiskomisjoni ülesandeid rahvahääletusel täidab kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduses sätestatud korras moodustatud valla või linna valimiskomisjon.

(5) Hääletamist korraldab isik peab olema hääletamisõiguslik käesoleva seaduse § 2 lõigete 2 ja 3 kohaselt ning valdama eesti keelt.

(6) Hääletamist korraldab isik ja teda abistav isik on oma ülesandeid täites sõltumatu ja tal on keelatud agiteerida rahvahääletusele pandud küsimuses poolt või vastu hääletama või rahvahääletusel osalema või sellest loobuma.

(7) Hääletamist korraldaval isikul, valla- või linnavalitsuse ametnikul või töötajal või muul isikul on õigus saada tasu valimiste korraldamisega seotud ülesannete täitmise eest.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

### § 14. Riigi valimisteenistuse pädevus

(1) Riigi valimisteenistuse ülesanne on:

1) tagada rahvahääletuse seadusekohane korraldamine, korraldada elektrooniline hääletamine ja teha kindlaks elektroonilise hääletamise tulemus;

1<sup>1</sup>) tagada hääletamise korraldamisel hääletajate nimekirja kasutamine elektrooniliselt;

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

2) valvata hääletamise korraldajate tegevuse järele;

3) korraldada seadustest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalike tehniliste lahenduste arendus ja haldus;

4) täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

(2) Ülesannete täitmiseks riigi valimisteenistus:

1) annab rahvahääletuse ühetaolisuse tagamiseks hääletamise korraldajatele kirjalikke juhendeid;

2) annab hääletamise korraldajatele täitmiseks kohustuslikke suulisi ja kirjalikke korraldusi;

3) koostab rahvahääletuse ettevalmistamise ja korraldamise eelarve projekti ja esitab selle Vabariigi Valitsusele valdkonna eest vastutava ministri kaudu;

4) jaotab kohaliku omavalitsuse üksuste vahel kooskõlastatult Vabariigi Valimiskomisjoni rahvahääletuse korraldamiseks eraldatud raha ning kehtestab valla- ja linnasekretäredele ning jaoskonnakomisjonidele eraldatud raha kasutamise korra;

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

5) tagab rahvahääletuse korraldamiseks vajaliku inventari ja teenuste olemasolu;

5<sup>1</sup>) kehtestab valimisvahendite jaoskonnakomisjonidele edastamise korra ning jaotuspiirkonnad;

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

5<sup>2</sup>) kehtestab valimisvahendite kasutamise ja säilitamise korra;

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

6) juhendab ja koolitab hääletamise korraldajaid;

7) võib seadust või riigi valimisteenistuse korraldust rikkunud hääletamist korraldava isiku kõrvaldada hääletamise korraldamiselt;

8) teeb vajaduse korral Vabariigi Valimiskomisjonile ettepaneku käesoleva seaduse § 12 lõike 2 punktides 2–4 sätestatud otsuste tegemiseks.

(3) Riigi valimisteenistuse kirjalikule korraldusele kirjutab alla riigi valimisteenistuse juht. Kirjalik korraldus jõustub selle allakirjutamisel.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 15. Maakonna valimisjuhi pädevus

[Kehtetu -RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

## § 15<sup>1</sup>. Valla- ja linnasekretäri pädevus

(1) Valla- või linnasekretäri ülesanne on korraldada hääletamine vallas või linnas, juhendada jaoskonnakomisjone ja täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Ülesannete täitmiseks valla- või linnasekretär:

- 1) annab jaoskonnakomisjonidele täitmiseks kohustuslikke juhiseid;
- 2) otsustab jaoskonnakomisjoni kulud, lähtudes riigi valimisteestuse jaotatud vahendite suurusest;
- 3) otsustab jaoskonnakomisjoni liikme tasustamise jaoskonnakomisjoni esimehe ettepanekul;
- 4) otsustab hääletugemiskomisjoni liikme tasustamise.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(3) Valla- või linnasekretäri teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus. Tallinna linnasekretär võib oma hääletamise korraldamisega seotud ülesandeid täitma volitada ka teisi linna ametnikke või töötajaid, teavitades sellest riigi valimisteestust.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## § 16. Hääletamise korraldaja abistamine

Hääletamise korraldaja abistamine toimub Riigikogu valimise seaduse §-s 18 ettenähtut järgides.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 17. Jaoskondade moodustamine

(1) Iga valla ja linna ning Tallinnas linnaosa territooriumil moodustatakse vähemalt üks jaoskond. Jaoskonnal on hääletamisruum või hääletamisruumid, kus korraldab hääletamist jaoskonnakomisjon.

(2) Valla- või linnavalitsus määrab hiljemalt 50. päeval enne rahvahääletuse päeva määrusega kindlaks:

- 1) jaoskondade arvu ja numeratsiooni ning milliseid hääletamisliike iga jaoskond korraldab;
- 2) hääletamisruumide asukohad eelhääletamise päeval ja rahvahääletuse päeval;
- 3) ühe jaoskonna, kus hääletajad saavad hääletada kuuendast kuni kolmanda päevani enne rahvahääletuse päeva. Rohkem kui ühe jaoskonna võib määrata riigi valimisteestuse loal.

(3) Jaoskonnad on alalised. Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel ning rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades jaoskondades, kui valla- või linnavalitsus ei määra teisiti, muutes käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud määrust. Muudatustest teavitab valla- või linnavalitsus viivitamata riigi valimisteestust.

(4) Hääletamisruum või hääletamisruumid võivad igal eelhääletamise päeval asuda erinevas asukohas. Riigi valimisteestuse loal võib valla- või linnavalitsus määrata, et jaoskonnal on samal eelhääletamise päeval avatud rohkem kui üks hääletamisruum.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## § 18. Jaoskonnakomisjoni moodustamine

(1) Hääletamise korraldamiseks jaoskonnas moodustab kohaliku omavalitsuse volikogu (edaspidi *volikogu*) vähemalt viieliikmelise jaoskonnakomisjoni.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(2) Volikogu nimetab otsusega valla- või linnasekretäri ettepanekul ning poliitilise tasakaalustatuse põhimõtet arvestades jaoskonnakomisjoni esimehe ja jaoskonnakomisjoni liikmed hiljemalt 20. päeval enne rahvahääletuse päeva.

(3) Poole jaoskonnakomisjoni liikmetest esitab valla- või linnasekretär ning ülejäänud liikmed esitavad mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud erakonnad.

(4) Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud erakond võib esitada ühe jaoskonnakomisjoni liikmekandidaadi valla- või linnasekretärile hiljemalt 40. päeval enne rahvahääletuse päeva.

(5) Jaoskonnakomisjoni liikmeks nimetamiseks peab olema isiku nõusolek.

(6) Kui erakonnad kandidaate ei esita või kui nende esitatud kandidaatide arv on väiksem, kui on erakondadel kohti jaoskonnakomisjonis, nimetab volikogu ülejäänud liikmed valla- või linnasekretäri ettepanekul.

(7) Kui erakondade esitatud jaoskonnakomisjoni liikmekandidaate on rohkem, kui on erakondadel kohti jaoskonnakomisjonis, nimetatakse kõik ülejäänud kandidaadid jaoskonnakomisjoni asendusliikmeteks.

(8) Volikogu nimetab valla- või linnasekretäri ettepanekul ning käesoleva paragrahvi lõikes 7 ettenähtut järgides vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni asendusliiget.

(9) Jaoskonnakomisjoni aseesimehe valib jaoskonnakomisjon oma liikmete hulgast.

(10) Jaoskonnakomisjoni volitused kestavad kuni rahvahääletuse tulemuste väljakuulutamiseni või käesoleva seaduse §-s 8 käsitletud rahvahääletuse ärajäämise teadaande avaldamiseni. Kui enne jaoskonnakomisjoni volituste lõppemist on Riigikogu võtnud vastu otsuse veel mõne rahvahääletuse korraldamise kohta, pikenevad jaoskonnakomisjoni volitused.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

### § 19. Jaoskonnakomisjoni pädevus

Jaoskonnakomisjoni ülesanne on korraldada hääletamine jaoskonna hääletamisruumides, hääletaja elukohas või asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevaringses hoolekandeesutuses, teha kindlaks jaoskonna hääletamistulemused ning täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 20. Jaoskonnakomisjoni töökorraldus

(1) Kui jaoskonnakomisjoni liige ei saa oma ülesandeid täita, asendab teda jaoskonnakomisjoni esimehe kutsel asendusliige, kellel on kõik jaoskonnakomisjoni liikme õigused ja kohustused, välja arvatud esimehe või aseesimehe õigused ja kohustused. Valla- või linnasekretäri loal võib erandjuhul jaoskonnakomisjoni töös osaleda ka muu isik.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Jaoskonnakomisjoni asjaajamise ja tehnilise teenindamise korraldab valla- või linnavalitsus.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

### § 20<sup>1</sup>. Rahvahääletuse vaatlemine

(1) Igaühel on õigus vaadelda Vabariigi Valimiskomisjoni ja hääletamise korraldajate tegevust ja toiminguid.

(2) Vaatleja peab enne vaatlemise alustamist end esitlema.

(3) Vaatlejal on õigus kirjutada üles hääletamisvahendite pitseerimisel kasutatud turvavahendite numbrid.

(4) Vaatleja ei või segada hääletaja hääletamist ega Vabariigi Valimiskomisjoni või hääletamise korraldaja tööd ega osaleda valimiskomisjoni või hääletamise korraldaja pädevuses olevates toimingutes.

(5) Vaatlejal ei ole õigust tutvuda hääletajate nimekirjaga, välja arvatud enda kohta hääletajate nimekirja kantud andmete õigsuse kontrollimiseks.

(6) Kui ruumipuudusel ei ole võimalik tagada kõigile vaatlejatele võrdseid tingimusi toimingute jälgimiseks, toimub vaatlemine Vabariigi Valimiskomisjoni või hääletamise korraldaja korralduste kohaselt.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## 6. peatükk HÄÄLETAJATE ARVESTUS

### § 21. Hääletajate arvestuse pidamine

(1) Hääletajate arvestust peetakse rahvastikuregistris.

(2) Rahvastikuregistri pidamise korra näeb ette seadus.

(3) Hääletajate arvestust peetakse isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel:

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

1) ees- ja perekonnanimi;

2) sünniaeg;

3) isikukood;

4) kodakondsuse andmed;

5) teovõimetuks tunnistamise andmed;

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

6) elukoha aadress;

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

7) viibimiskoha aadress.

[RT I, 17.11.2017, 1- jõust. 01.01.2019]

(4) Valla- või linnasekretär võib volitada käesolevas peatükis sätestatud valla- või linnasekretäri ülesandeid täitma valla- või linnavalitsuse või selle allasutuse ametniku või töötaja, teavitades sellest rahvastikuregistri vastutavat töötajat.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(5) Käesolevas peatükis sätestatud valla- ja linnasekretäri toimingute peale võib esitada kaebuse oma elukohajärgsele halduskohtule.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

## **§ 22. Hääletajate teavitamine hääletamise võimalustest**

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab rahvahääletuse teabelehe koostamise ja saatmise hiljemalt kümnendal päeval enne rahvahääletuse päeva. Hääletajale, kellel on Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadress, saadetakse teabeleht elektrooniliselt.

(2) Rahvahääletuse teabelehele kantakse:

- 1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;
- 2) teave hääletamisvõimaluste kohta vallas või linnas;
- 3) rahvahääletusele pandud küsimus või seaduseelnõu pealkiri ja Riigi Teatajas avaldamise mäрге;
- 4) muu teave hääletamise kohta.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## **§ 23. Hääletajate nimekiri**

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötaja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel hääletajate nimekirja koostamise ja edastab hääletajate nimekirja riigi valimisteenistusele hiljemalt 25. päeval enne rahvahääletuse päeva.

(2) Hääletajate nimekirja pidamise aluseks on käesoleva seaduse § 21 lõikes 3 ettenähtud andmed rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga. Hääletajate nimekirja pidamisel võetakse arvesse ka § 21 lõike 3 punktides 1–5 nimetatud andmetes pärast rahvahääletuse päevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukoha ja viibimiskoha aadressiandmetes pärast rahvahääletuse päevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

(3) Hääletajate nimekirja ei kanta andmeid isiku kohta, kelle kohus on karistusregistri andmetel süüdi mõistnud kuriteos ja kes rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga kannab rahvahääletuse päevani vanglakaristust.

(4) Hääletaja kohta kantakse hääletajate nimekirja tema rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadress rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga. Kui rahvastikuregistrisse ei ole kantud hääletaja elukoha aadressi ja on olemas viibimiskoha aadress, kantakse hääletajate nimekirja tema viibimiskoha aadress. Kui hääletaja elukoha andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse hääletajate nimekirja tema elukoha andmed valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(5) Hääletajate nimekirja kantakse hääletaja kohta järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elu- või viibimiskoha aadress;
- 4) mäрге hääletajale hääletamisedeli väljastamise kohta ning andmed hääletamise aja ja koha kohta.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## **§ 24. Hääletajate nimekirja avalikkus**

(1) Hääletaja võib kontrollida enda kohta hääletajate nimekirja kantud andmete õigsust.

(2) Pärast rahvahääletuse päeva võib hääletaja põhjendatud huvi korral riigi valimisteenistuse asukohas tutvuda hääletajate nimekirjaga vajalikus ulatuses ja nimekirja võib kasutada teaduslikul eesmärgil.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## **§ 25. Hääletajate nimekirja kantud andmete õigsuse kontrollimine ja vea parandamine**

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(1) Kui hääletaja leiab, et tema kohta hääletajate nimekirja kantud andmetes on viga, esitab ta vea parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.



(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga viivitamata läbi ja vastab avaldajale. Vea parandamise korral edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja paranduse riigi valimisteenistusele.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## § 26. Hääletajate nimekirjas muudatuse tegemine

(1) Hääletajate nimekirjas tehakse muudatus üksnes juhul, kui:

1) nimekirja tuleb kanda isik, keda ei ole hääletajate nimekirjas, kuid kellel käesoleva seaduse kohaselt on õigus hääletamisest osa võtta;

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

2) nimekirjast tuleb kustutada isik, kellel ei ole õigust hääletamisest osa võtta.

(2) Hääletajate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmise või hääletajate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmise avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos rahvastikuregistri vastutava töötlejaga läbi ja vastab isikule viivitamata. Kui rahvastikuregistri hääletajate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid muudetakse selliselt, et see toob kaasa muudatuse hääletajate nimekirjas, edastab rahvastikuregistri vastutav töötleja muudatuse riigi valimisteenistusele.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(3) [Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(4) [Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(5) Kui valla- või linnasekretär jätab lõikes 2 nimetatud avalduse rahuldamata, võib avaldaja esitada valla- või linnasekretäri toimingu peale kaebuse oma elukohajärgsele halduskohtule. Kaebus esitatakse valla- või linnasekretärile, kes edastab kaebuse ja oma kirjaliku selgituse asukohajärgsele halduskohtule kaebuse saamisest alates 24 tunni jooksul.

(6) Halduskohus vaatab kaebuse läbi ja teeb otsuse kaebuse saamisest alates kolme tööpäeva jooksul.

(7) Halduskohus teeb ühe järgmistest otsustest:

1) jätta kaebus rahuldamata;

2) kaebus rahuldada ning teha valla- või linnasekretärile ettekirjutus korraldada isiku kandmine rahvastikuregistrisse või muuta hääletajate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid.

(8) Kui halduskohus kaebuse rahuldab, kantakse isik viivitamata rahvastikuregistrisse või muudetakse tema andmeid.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## 7. peatükk HÄÄLETAMISE KORD

### § 27. Hääletamisruum

(1) Jaoskonnas korraldatakse hääletamine valla- või linnavalitsuse määratud hääletamisruumis või hääletamisruumides. Hääletamiseks rahvahääletuse päeval ja eelhääletamise päeval võib määrata eri hääletamisruumid.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(2) Hääletamisruumis on hääletamisedelite väljaandmise kohad, hääletamiskabiinid ja hääletamiskast.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(3) Hääletajal võimaldatakse hääletamisruumis tutvuda rahvahääletusele pandud seaduseelnõuga.

(4) Hääletamisruumis peab korda jaoskonnakomisjon. Jaoskonnakomisjoni liikme seaduslikud suulised korraldused on kohustuslikud kõigile hääletamisruumis viibivatele isikutele.

### § 28. Hääletamiskabiin

(1) Hääletamiskabiin paigaldatakse viisil, mis võimaldab salajast hääletamist.

(2) Hääletamiskabiinis on laud ja kirjutusvahend.

### § 29. Hääletamiskast

(1) Jaoskonnakomisjon kontrollib hääletamiskasti ja pitseerib selle enne hääletamise algust.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]



(2) Hääletamiskasti ava on kaetud. See avatakse üksnes hääletamisedeli kasti laskmiseks.

(3) Eelhääletamise päeval pitseerib jaoskonnakomisjon eelhääletamisel kasutatud hääletamiskasti ava pärast hääletamise lõppemist.

### § 30. Hääletamisedel

(1) Kui rahvahääletusele on pandud seaduseelnõu, kantakse hääletamisedelile eelnõu pealkiri või Riigikogu otsusel eelnõu tekst, küsimus «Kas Teie olete seaduseelnõu seadusena vastuvõtmise poolt?» ning lahtrid vastusevariantidega «jah» ja «ei». Kui rahvahääletusele on pandud muu riigielu küsimus, kantakse hääletamisedelile selle sõnastus ning lahtrid vastusevariantidega «jah» ja «ei».

(2) Hääletamisedeli ja elektroonilise hääle vormi kehtestab Vabariigi Valimiskomisjon.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) Riigi valimisteenistus korraldab hääletamisedelite valmistamise ning jaoskonnakomisjonidele kättetoimetamise.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Pärast hääletamisedelite kättesaamist tähistab jaoskonnakomisjon sedelid oma pitsati jälgendiga. Välisriigis kasutatavad hääletamisedelid tähistab pitsatijälgendiga riigi valimisteenistus.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 31. Hääletamise aeg

(1) Rahvahääletuse päeval algab hääletamine kell 9.00 ja lõpeb kell 20.00.  
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Eelhääletamine toimub:

1) kuuendast kuni kolmanda päevani enne rahvahääletuse päeva käesoleva seaduse § 17 lõike 2 punkti 3 alusel määratud jaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

2) teisest kuni esimese päevani enne rahvahääletuse päeva kõigis jaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

3) kuuendast kuni kolmanda päevani enne rahvahääletuse päeva kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni;

4) kuuendast kuni esimese päevani enne rahvahääletuse päeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kuuendal päeval enne rahvahääletuse päeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringselt kuni rahvahääletuse päevale eelneva päeva kella 20.00-ni.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel teisel ja esimesel päeval enne rahvahääletuse päeva ning rahvahääletuse päeval ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 32. Hääletamine

(1) Hääletamisedeli saamiseks esitab hääletaja jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige kontrollib hääletajate nimekirjast, et hääletajal on hääletamisõigus.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et hääletajal on õigus hääletada, teeb jaoskonnakomisjoni liige hääletajate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab hääletaja allkirja.

(4) Hääletaja täidab hääletamisedeli hääletamiskabiinis.

(5) Hääletaja teeb hääletamisedelile märke vastuse „jah”- või „ei”-lahtrisse.

(6) Hääletaja täidab hääletamisedeli ise. Kui hääletaja ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine hääletaja.

(7) Hääletaja ei või hääletamisedelit hääletamisruumist välja viia. Kui hääletaja rikub hääletamisedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Hääletaja peab rikutud või kasutamata hääletamisedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.

(8) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab hääletaja sedeli kokku ja annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(9) Hääletaja laseb hääletamisedeli hääletamiskasti ise. Kui hääletaja ei ole füüsilise puude tõttu võimeline hääletamisedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine hääletaja.

(10) Kui hääletaja tagastab hääletamisedeli ning loobub hääletamisest, eemaldab jaoskonnakomisjoni liige hääletajate nimekirjast märke hääletajale hääletamisedeli väljastamise kohta.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 33. Eelhääletamine

(1) Eelhääletamine toimub §-s 32 ettenähtud korras.

(2) Eelhääletamise õigus on hääletajate nimekirjas oleval hääletajal, kes sellel eelhääletamise päeval on vähemalt 18-aastane.

(3) Eelhääletamist korraldavad vähemalt kolm jaoskonnakomisjoni liiget.

(4) [Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(5) Jaoskonnakomisjon hoiab hääletamiskasti ja hääletamisdokumente eelhääletamise päeval ja sellele järgnevatel päevadel selliselt, et neile pääsevad ligi üksnes jaoskonnakomisjoni liikmed.

### § 34. Väljaspool elukohajärgset jaoskonda toimuva eelhääletamise erisused

[Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 35. Väljaspool elukohajärgset jaoskonda toimuv eelhääletamine hääletamisruumis

[Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 36. Väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletaja asukohas toimuv eelhääletamine

[Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 37. Elektrooniline hääletamine

[Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

### § 38. Hääletamine kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(1) Kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldab hääletamist käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 3 ettenähtud päeval valla- või linnavalitsuse määratud jaoskonnakomisjon. Valla- ja linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab hääletamist ainult kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses.

(2) Kinnipidamiskoha, haigla ja ööpäevase hoolekandeesutuse administratsioon esitab taotluse hääletamise korraldamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud jaoskonnakomisjonile.

(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 27 lõikes 3 ning § 32 lõigetes 1–3, 5–7 ja 10 ettenähtut järgides.

(4) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab hääletaja sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 32 lõikes 9 sätestatud korras.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 39. Kodus hääletamine

(1) Kui hääletaja ei saa terviseseisundi või muu mõjuva põhjuse tõttu hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist. Kodus hääletamise taotluse võib esitada ka hääletaja asukohas hääletamiseks.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab hääletaja kuni rahvahääletuse päeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse.

(3) Hääletaja võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel teisel ja esimesel päeval enne rahvahääletuse päeva kella 12.00-st kuni 20.00-ni ning rahvahääletuse päeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni.

(4) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) hääletaja nime;
- 2) hääletaja isikukoodi;
- 3) hääletaja aadressi;
- 4) hääletaja sidevahendi numbrit;
- 5) kodus hääletamise põhjust.

(5) Kodus hääletamise taotlus registreeritakse. Kui kodus hääletamist korraldab jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldumata jätmise asjaoludest selle esitajat.

(6) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 27 lõiget 3 ning § 32 lõikeid 1–3, 5–7 ja 10 järgides. Nimetatud liikmete määramisel lähtutakse põhimõttest, et nad ei ole sama erakonna liikmed või sama erakonna ettepanekul jaoskonnakomisjoni liikmeks esitatud.

(7) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab hääletaja sedeli kokku ja laseb hääletamiskasti käesoleva seaduse § 32 lõikes 9 sätestatud korras.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

#### **§ 40. Välisriigis elava hääletaja Eestis hääletamine**

Alaliselt välisriigis elav hääletaja, kes on kantud hääletajate nimekirja ja kes ei ole hääletanud käesoleva seaduse 8. peatükis ettenähtud korras, võib hääletada üldises korras käesoleva seaduse §-s 31 ettenähtud ajal.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

#### **§ 40<sup>1</sup>. Hääletamine ilma hääletajate nimekirja kasutamata**

(1) Kui hääletajate nimekirja ei ole võimalik kasutada, paneb hääletaja hääletamisedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbriku. Viimase paneb hääletaja jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbriku. Välimisele ümbrikule kannab jaoskonnakomisjon hääletaja andmed.

(2) Hääletamisedeliga ümbriku annab hääletaja jaoskonnakomisjoni liikmele. Jaoskonnakomisjoni liikmed hoiavad hääletamisedeliga ümbriku käesoleva seaduse § 33 lõikes 5 sätestatud korras kuni neil on võimalik kontrollida hääletajate nimekirjast hääletaja hääletamisõigust.

(3) Kui kontrolli tulemusena selgub, et hääletajal on õigus hääletada, siis hääletaja hääletamisedeliga välimine ümbrik avatakse ja sisemine ümbrik lastakse hääletamiskasti.

(4) Hääletamise kohta teeb jaoskonnakomisjoni liige hääletajate nimekirja märke.

(5) Kui hääletajat ei ole hääletajate nimekirjas või ta on hääletajate nimekirja andmetel juba hääletanud, jäetakse hääletaja hääletamisedeliga ümbrik arvestamata.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

#### **§ 41. Eelhääletamise ajal väljaspool elukohajärgset jaoskonda antud häälte arvestamine** [Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

#### **§ 41<sup>1</sup>. Elektrooniliselt antud häälte arvestamine** [Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

## **7<sup>1</sup>. peatükk ELEKTROONILINE HÄÄLETAMINE**

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

#### **§ 41<sup>2</sup>. Elektroonilise hääletamise korraldamine**

Elektrooniline hääletamine korraldatakse käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 4 sätestatud ajal ja käesoleva seaduse §-s 41<sup>3</sup> ning Riigikogu valimise seaduse §-des 48<sup>2</sup>–48<sup>3</sup> ja 48<sup>5</sup>–48<sup>8</sup> sätestatud korras.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

#### **§ 41<sup>3</sup>. Elektroonilise hääletamise kord**

(1) Hääletaja saab käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 4 ettenähtud päevadel hääletada elektrooniliselt Riigikogu valimise seaduse § 48<sup>2</sup> lõikes 1 sätestatud süsteemi kasutades.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(2) Elektroonilise hääletamise süsteemis tuvastatakse valija isik elektrooniliselt Riigikogu valimise seaduse § 48<sup>2</sup> lõike 3 punktis 1 sätestatud otsuses kirjeldatud korras.

(3) Pärast hääletaja isiku tuvastamist kuvatakse hääletajale hääletamisedelil olev tekst.

(4) Hääletaja märgistab vastuse „jah” või „ei”. Elektrooniliseks hääletamiseks kasutatav rakendus salastab hääletaja hääle häälte salastamise võtmega. Hääletaja kinnitab hääletamist e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse nõuete kohase digitaalallkirjaga.

[RT I, 25.10.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(5) Hääletaja saab pärast hääletamise kinnitamist teate hääle vastuvõtmise kohta.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## 8. peatükk VÄLISRIIGIS HÄÄLETAMINE

### § 42. Hääletamise ettevalmistamine

(1) Välisriigis alaliselt elavate hääletajate ja seal ajutiselt viibivate hääletajate hääletamist välisriigis viivad läbi Eesti välisesindused.

(2) Vabariigi Valitsus võib oma korraldusega määrata hääletamist läbi viima aukonsuli juhitava konsulaarasutuse, mille aukonsul on Eesti kodanik. Sellisel juhul teeb käesolevas peatükis ettenähtud toiminguid aukonsuli juhitud konsulaarasutus.

[RT I 2009, 29, 175- jõust. 01.07.2009]

(3) Hääletamist korraldab välisesinduse juht või tema määratud ametnik. Lõikes 2 ettenähtud juhul korraldab hääletamist aukonsul või tema määratud isik. Hääletamise korraldajal peab olema hääletamisõigus § 2 kohaselt.

(4) [Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(5) Välisriigis alaliselt elavale hääletajale ja rahvastikuregistri andmete alusel ajutiselt välisriigis viibivale hääletajale saadetakse elektrooniline rahvahääletuse teabeleht Eesti teabeväravas registreeritud või rahvastikuregistrisse kantud e-posti aadressil hiljemalt 60. päeval enne rahvahääletuse päeva.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(6) Rahvahääletuse teabelehele kantakse:

1) teave hääletamisõiguse tingimuste kohta;

2) välisesinduse aadress;

3) kirja teel hääletamise taotluse esitamise, kirja teel hääletamise ja välisesinduses hääletamise kord;

4) kirja teel hääletamise taotluse välisesindusele laekumise tähtpäev;

5) kirja teel saadetava hääletamisedeli välisesindusele laekumise tähtpäev;

6) välisesinduses hääletamise aeg;

7) elektroonilise hääletamise aeg;

8) rahvahääletusele pandud küsimus või rahvahääletusele pandud seaduseelnõu pealkiri ja Riigi Teatajas avaldamise märged;

9) muu teave hääletamise kohta.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 43. Hääletamistaotluste esitamine

(1) Kui hääletaja soovib hääletada kirja teel, saadab ta sellekohase taotluse oma asukohariigi Eesti välisesindusele. Kui hääletaja asukohariigis Eesti välisesindust ei ole, saadab hääletaja taotluse lähimale Eesti välisesindusele.

(2) Hääletaja, kes on kantud hääletajate nimekirja:

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

1) lisab taotlusele isikut tõendava dokumendi isikuandmete lehekülje koopia;

2) märgib taotluses välisriigis oleva elukoha aadressi.

(3) Hääletaja, keda ei ole hääletajate nimekirjas:

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

1) lisab taotlusele koopiad dokumentidest, mis tõendavad tema isikut ja seda, et tal on hääletamisõigus § 2 kohaselt;

2) märgib välisriigis oleva elukoha aadressi;

3) märgib, kus oli tema viimane elukoht Eestis (maakond või Tallinna linnaosa või Tartu linn). Kui alaliselt välisriigis elaval hääletajal ei ole Eestis elukohta olnud, märgib ta taotluses oma vanemate või vanavanemate viimase elukoha Eestis.

(4) Ajutiselt välisriigis viibiv hääletaja märgib taotluses peale lõike 2 punktides 1 ja 2 ettenähtud andmete ka oma Eesti elukoha aadressi.

(5) Taotlus peab jõudma välisesindusse hiljemalt 30. päeval enne rahvahääletuse päeva.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

#### **§ 44. Hääletajale hääletamisdokumentide saatmine**

Taotluse õigeks ajaks saatnud hääletajale, kes vastab käesoleva seaduse nõuetele, saadab välisesindus 30. päeval enne rahvahääletuse päeva:

- 1) hääletamisedeli;
- 2) kaks ümbrikku.

#### **§ 45. Kirja teel hääletamine**

(1) Hääletaja täidab hääletamisedeli käesoleva seaduse nõuete kohaselt. Hääletaja paneb täidetud sedeli ühte välisesinduse saadetud ümbriku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja välisesinduse saadetud teise ümbriku. Valimisele ümbrikule kantakse hääletaja andmed. Seejärel saadab hääletaja hääletamisedeli välisesindusele. [RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(2) Kirja teel saadetakse hääletamisedel peab välisesindusse jõudma välisesinduse määratud päeval, mida määrates arvestatakse, et riigi valimisteenistus saaks hääletamisedelid kätte hiljemalt neljandal päeval enne rahvahääletuse päeva. [RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) Välisesindus teeb käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtajaks laekunud hääletamisedeli alusel hääletajate nimekirja märke hääletamise kohta. [RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(4) Kirja teel hääletamise korral kannab § 43 lõikes 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud toimingutega seotud kulud hääletaja.

#### **§ 46. Elektrooniline hääletamine välisriigis**

[Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

#### **§ 47. Välisesinduses hääletamine**

(1) Kui hääletaja ei esita kirja teel hääletamise taotlust välisesindusele käesoleva seaduse § 43 lõikes 5 ettenähtud tähtaja jooksul või ei saada hääletamisedelit välisesindusele § 45 lõikes 2 ettenähtud tähtpäevaks, võib ta hääletada välisesinduses selle määratud ajal.

(2) Välisesindus võimaldab hääletada vähemalt kahel päeval ajavahemikus 15. päevast kuni 10. päevani enne rahvahääletuse päeva.

(3) Hääletamist korraldab isik kontrollib hääletajate nimekirjast, et hääletajal on hääletamisõigus.

(4) Kui kontrolli tulemusena selgub, et hääletajal on õigus hääletada, teeb hääletamist korraldab isik hääletajate nimekirja märke hääletamisedeli väljastamise kohta. Hääletamisedeli saamise kohta annab hääletaja allkirja.

(5) Välisesinduses täidab hääletaja hääletamisedeli käesoleva seaduse nõuete kohaselt. Seejärel paneb hääletaja täidetud sedeli ümbriku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja teise ümbriku. Valimisele ümbrikule kannab hääletamist korraldab isik hääletaja andmed. [RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

#### **§ 48. Hääletamistulemuste kindlakstegemisel hääletamisedelite arvestamine**

(1) Välisesindus edastab laekunud hääletamisedelitega ümbrikud riigi valimisteenistusele. Kui hääletaja on hääletajate nimekirja andmetel juba hääletanud või on hääletanud mitu korda, siis jätab välisesindus hääletaja kõik hääletamisedelid arvestamata ning hääletamisedelitega ümbrikke riigi valimisteenistusele ei edastata.

(2) Hääletamistulemusi kindlaks tehes arvestatakse neid hääletamisedeleid, mis välisesindus on riigi valimisteenistusele saatnud hiljemalt neljandal päeval enne rahvahääletuse päeva.

(3) Välisriigis hääletanute hääletamistulemused teeb kindlaks Tallinna linna häältelugemiskomisjon.

(4) Riigi valimisteenistus edastab välisriigis hääletanute hääletamisedelid käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud häältelugemiskomisjonile hiljemalt teisel päeval enne rahvahääletuse päeva.

(5) Ümbrikud välisriigis hääletanute hääletamisedelitega avatakse rahvahääletuse päeval hääletamistulemuste kindlakstegemiseks.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

#### **§ 49. Rahvusvahelistes või välisriigi vetes asuval Eesti riigilippu kandval laeval hääletamine**

## 9. peatükk

# HÄÄLETAMISTULEMUSTE KINDLAKSTEGEMINE

### § 50. Hääletamistulemuste kindlakstegemine jaoskonnakomisjonis

(1) Jaoskonnakomisjon avab hääletamiskastid pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni liikmetest.

(2) Enne hääletamiskastide avamist loeb jaoskonnakomisjon üle ja kustutab kõik hääletajatele välja andmata jäänud hääletamissedelid ja hääletajate tagastatud rikutud hääletamissedelid. Hääletamissedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskastide avamist koostab jaoskonnakomisjon hääletamissedelite arvestuslehe.

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel olevate turvaelementide seisukorda.

(5) Kodus hääletanute ning käesoleva seaduse § 38 lõike 4 ja § 40<sup>1</sup> lõike 3 alusel hääletamiskasti lastud hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamissedelite hulka.

(6) Jaoskonnakomisjon teeb kindlaks hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning rahvahäätetusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu ning kannab need protokollile.

(7) Hääletamissedel tunnistatakse kehtetuks, kui:

- 1) sellel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit;
- 2) sellel ei ole täidetud ühtegi vastuselahtrit või on täidetud mõlemad vastuselahtrid või
- 3) sellel on vastus parandatud.

(8) Hääletamissedel kehtib, kui sellel ei ole täidetud ühtegi vastuselahtrit, kuid hääletaja tahe on üheselt arusaadav.

(9) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(10) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid vastusevariantide kaupa. Eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, hääletajatele välja andmata jäänud sedelid ja hääletajate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise jaoskonna sedelid, millised sedelid ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(11) Hääletamissedelid, hääletamissedelite arvestusleht ja hääletamistulemuste protokoll edastatakse viivitamata valla või linna valimiskomisjonile.

(12) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma jaoskonnakomisjoni liikmete suulisi korraldusi.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### § 51. Eelhäätetamisel antud häälte lugemine

[Kehtetu -RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

### § 52. Välisriigis hääletanute hääletamistulemuste kindlakstegemine

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab Tallinna linna häälte lugemiskomisjon.

(2) Välisriigis hääletanute häälte lugemist alustab häälte lugemiskomisjon rahvahäätetuse päeval kell 20.00. Ümbrike avamise juures peab viibima vähemalt kolm häälte lugemiskomisjoni liiget.

(3) Välisriigis hääletanute hääletamissedeleid sisaldavad sisemised ümbrikud avatakse ja hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend.

(4) Häälte lugemiskomisjon teeb hääletamissedelite alusel kindlaks välisriigis hääletanute arvu, kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning rahvahäätetusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu. Hääletamissedeli kehtetuks tunnistamisel järgitakse käesoleva seaduse § 50 lõiget 7 ja 8 ettenähtut.

(5) Välisriigis hääletanute hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse protokoll, millele kirjutab alla Tallinna linna valimiskomisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(6) Välisriigis hääletanute hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma häältelugemiskomisjoni liikme suulisi korraldusi.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

### **§ 53. Hääletamistulemuste kindlakstegemine vallas ja linnas**

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(1) Häälte lugemist korraldab ja hääletamissedeli kehtivuse üle otsustab käesoleva seaduse § 13 lõikes 4 sätestatud häältelugemiskomisjon.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide, hääletajate nimekirja ja hääletamissedelite arvestuslehtede alusel teeb häältelugemiskomisjon kindlaks hääletajate nimekirja kantud hääletajate arvu, hääletamissedeli saanud hääletajate arvu, hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu. Saadud tulemust kontrollitakse hääletamissedelite ülelugemise teel.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(3) Kui hääletamissedelite ülelugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis või hääletajate nimekirjas olevatest, märgib häältelugemiskomisjon oma protokollis lisas erinevused ning neid tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokollis ega hääletamissedelite arvestuslehte ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsuse häältelugemiskomisjon.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(4) Valla või linna hääletamistulemuste kohta koostab häältelugemiskomisjon protokollis, mille allkirjastab valla või linna valimiskomisjoni esimees. Protokollis märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(5) Hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

### **§ 53<sup>1</sup>. Elektrooniliselt antud häälte lugemine**

(1) Riigi valimisteestus teeb elektroonilise hääletamise tulemused kindlaks rahvahääletuse päeval pärast kella 20.00.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(2) Häälte lugemise juures peab viibima vähemalt kolm riigi valimisteestuse juhi määratud isikut ja vähemalt pool Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisust.

(3) Enne elektrooniliste häälte lugemist riigi valimisteestus:

- 1) tühistab elektroonilised hääled, mida on hääletamissedeliga hääletamisel muudetud;
- 2) eraldab lugemisele minevad elektroonilised hääled hääletajate isikuandmetest.

(4) Elektrooniliste häälte lugemiseks kasutavad Vabariigi Valimiskomisjoni liikmed ja riigi valimisteestus Riigikogu valimise § 48<sup>3</sup> lõikes 3 sätestatud ligipääsuvahendeid, mis tagavad juurdepääsu häälte avamise võtmele.

(5) Riigi valimisteestus teeb iga valla ja linna ning alaliselt välisriigis elavate hääletajate kohta kindlaks:

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

- 1) elektroonilisest hääletamisest osavõtnud hääletajate arvu;
- 2) kehtetute elektrooniliste häälte arvu;
- 3) käesoleva paragrahvi lõike 3 punkti 1 alusel tühistatud elektrooniliste häälte arvu;
- 4) rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu.

(6) Elektrooniline hääl, mis ei sisalda hääletaja vastust rahvahääletusele pandud küsimusele või ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohane, on kehtetu.

(7) Elektrooniliselt antud häälte lugemine on avalik. Häälte lugemise juures viibivad isikud peavad täitma riigi valimisteestuse juhi määratud isikute suulisi korraldusi.

[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(8) [Kehtetu -RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(9) Riigi valimisteestus sisestab hääletamistulemused valimiste infosüsteemi viivitamata.



(10) Riigi valimisteenistuse juht allkirjastab elektroonilise hääletamise tulemused pärast elektroonilise hääletamise süsteemi andmete tervikluse kontrolli.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

#### § 54. Hääletamistulemuste kindlakstegemine Vabariigi Valimiskomisjonis

(1) Kõigilt valla- ja linnasekretäridelt laekunud valla ja linna hääletamistulemuste ning välisriigis hääletanute hääletamistulemuste protokollid ning elektrooniliselt hääletanud isikute hääletamistulemuste ja hääletajate nimekirja alusel teeb Vabariigi Valimiskomisjon kindlaks hääletajate nimekirja kantud hääletajate arvu, hääletamisedeli saanud hääletajate arvu, hääletamisest osavõtnud hääletajate arvu, kehtetute hääletamisedelite arvu ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(2) Hääletamistulemuste kohta koostab Vabariigi Valimiskomisjon protokollid. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollid märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(3) [Kehtetu -RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(4) Hääletamistulemused tehakse Vabariigi Valimiskomisjonis kindlaks avalikult.

## 10. peatükk RAHVAHÄÄLETUSE KULUD

#### § 55. Rahvahääletuse korraldamise kulud

(1) Rahvahääletuse ettevalmistamise ja korraldamise kulud kaetakse riigieelarvest.

(2) [Kehtetu -RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) [Kehtetu -RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(4) Rahvastikuregistri hääletajate arvestusega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeriumi eelarves selleks eraldi ettenähtud rahast või Vabariigi Valitsuse eraldatud summast.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(5) Välisriigis hääletamise korraldamisega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Välisministeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast.  
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

## 11. peatükk AVALDUSED JA KAEBUSED

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

#### § 56. Avaldus puuduse kohta rahvahääletuse korralduses

(1) Isik, kes leiab, et hääletamise korraldaja on rikkunud tema õigusi või rikkunud seadust muul viisil, võib esitada avalduse puuduse kohta hääletamise korralduses (edaspidi *avaldus puuduse kohta*).

(2) Avaldus puuduse kohta esitatakse viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolmandal päeval käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud rikkumisest arvates.

(3) Avaldus puuduse kohta esitatakse riigi valimisteenistusele, kes korraldab avalduse läbivaatamise ja sellele vastamise.

(4) Avalduses puuduse kohta:

- 1) märgitakse avalduse esitaja nimi, isikukood ja sidevahendite andmed;
- 2) kirjeldatakse toimingut, mille kohta avaldus esitatakse.

(5) Avaldus puuduse kohta esitatakse suuliselt või kirjalikult. Suulise avalduse protokollid riigi valimisteenistus.

(6) Avaldus puuduse kohta vaadatakse läbi viivitamata, kuid mitte hiljem kui kolme päeva jooksul selle esitamise arvates. Läbivaatamise tulemustest ja võetud meetmetest teavitatakse avalduse esitajat viivitamata.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 57. Kaebuse mõiste

Käesoleva seaduse tähenduses on kaebus Vabariigi Valimiskomisjonile esitatav nõuetekohaselt vormistatud taotlus tunnistada seadusvastaseks hääletamise korraldaja toiming ja käesoleva seaduse §-s 60<sup>1</sup> sätestatud korras Riigikohtule esitatav kaebus Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 58. Kaebuse esitamise õigus

Kaebuse esitamise õigus on üksikisikul (edaspidi *huvitatud isik*), kes leiab, et tema õigusi on vaidlustatava toiminguga rikutud.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 59. Kaebusele esitatavad nõuded

(1) Kaebus vormistatakse kirjalikult ning selles märgitakse:

- 1) kaebuse esitaja nimi, isikukood või selle puudumisel sünniaeg või registrikood, aadress ja sidevahendite andmed;
- 2) kaebuse esitaja esindaja nimi, aadress ja sidevahendite andmed, kui kaebuse esitajal on esindaja;
- 3) vaidlustatava toimingu kirjeldus;
- 4) põhjused, miks kaebuse esitaja leiab, et vaidlustatav toiming rikub tema õigusi;
- 5) põhjused, miks kaebuse esitaja leiab, et vaidlustatav toiming ei ole seaduslik;
- 6) kuidas ja millal sai kaebuse esitaja vaidlustatavast toimingust teada;
- 7) kaebuse esitamise tähtaja ennistamise taotlus ja tähtaja möödalaskmise põhjused, kui kaebus esitatakse pärast kaebuse esitamise tähtaja möödumist;
- 8) kaebuse esitamise kuupäev.

(2) Kaebusele kirjutab alla selle esitaja.

(3) Kui kaebus ei vasta käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 ettenähtud nõuetele või kui kaebus on esitatud käesoleva seaduse §-s 58 ja § 60 lõikes 1 ettenähtud korda rikkudes, võib Vabariigi Valimiskomisjon selle edastada riigi valimisteenistusele vastamiseks käesoleva seaduse § 56 lõikes 6 sätestatud korras ja jätta kaebuse läbi vaatamata. Kui kaebuse esitaja on kaebuse esitamise tähtaja lasknud mööda mõjuval põhjusel, ennistab Vabariigi Valimiskomisjon tema põhjustatud taotluse alusel tähtaja.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 60. Kaebuse läbivaatamine Vabariigi Valimiskomisjonis

(1) Kaebus esitatakse Vabariigi Valimiskomisjonile kolme päeva jooksul arvates:

- 1) vaidlustatava toimingu tegemisest või
- 2) käesoleva seaduse §-s 56 sätestatud avalduse läbivaatamisest.

(2) Vabariigi Valimiskomisjon peab kaebuse läbi vaatama ja selle suhtes otsuse tegema viie tööpäeva jooksul kaebuse laekumisest arvates. Vabariigi Valimiskomisjon edastab otsuse kaebuse esitajale viivitamata.

(3) Vabariigi Valimiskomisjon annab vajaduse korral menetlusosalistele tähtaja kaebuse kohta arvamuse esitamiseks.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada;
- 3) kaebus rahuldada osaliselt.

(5) Vabariigi Valimiskomisjon edastab otsuse kaebuse esitajale viivitamata.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 60<sup>1</sup>. Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale kaebuse esitamine

(1) Kui huvitatud isik leiab, et hääletamise korraldaja toiminguga või Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras kaebuse Riigikohtule.

(2) Kaebuse hääletamise korraldaja toimingu või Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale võib Riigikohtule esitada pärast asja lahendamist Vabariigi Valimiskomisjonis. Kaebus esitatakse Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest või toimingu sooritamisest arvates.

[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

## § 61. Hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamine

(1) Kui Vabariigi Valimiskomisjon või Riigikohus on tunnistanud jaoskonna, valla, linna või riigi hääletamistulemused kehtetuks, määrab Vabariigi Valimiskomisjon uue rahvahääletuse päeva ja asjaomases jaoskonnas, vallas või linnas või riigis korraldatakse kordushääletamine. Rahvahääletuse tulemused tehakse kindlaks pärast kordushääletamise tulemuste selgumist. Hääletamistulemusi ei tunnistata kehtetuks, kui seadusrikkumine rahvahääletuse tulemusi oluliselt ei mõjuta.  
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(1<sup>1</sup>) Jaoskonna hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamise korral saavad kordushääletamisel hääletada hääletajad, kes eelhääletamise ajal ja rahvahääletuse päeval selles jaoskonnas hääletasid.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(2) Kordushääletamist ei korraldata, kui Vabariigi Valimiskomisjon on tühistanud eelhääletamisel antud hääled olulise seadusrikkumise tõttu osaliselt või täielikult ning kutsunud hääletajaid uuesti hääletama eelhääletamise ajal või rahvahääletuse päeval.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) Kordushääletamisel käesoleva seaduse §-des 33, 38 ja 40 ning 7<sup>1</sup>. ja 8. peatükis ettenähtut ei kohaldata.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

## 11<sup>1</sup>. peatükk VASTUTUS

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

## § 61<sup>1</sup>. Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimine

(1) Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimise keelu rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 20 trahviühikut.  
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(2) [Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Lõikes 1 sätestatud väärteto kohtuväline menetleja on politseiasutus.  
[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

## 12. peatükk RAHVAHÄÄLETUSE TULEMUSTE VÄLJAKUULUTAMINE

### § 62. Rahvahääletuse tulemuste kinnitamine ja väljakuulutamine

(1) Vabariigi Valimiskomisjon kinnitab rahvahääletuse tulemused otsusega pärast rahvahääletuse päeva, kuid mitte enne, kui Vabariigi Valimiskomisjonile ja Riigikohtule kaebuste esitamise tähtaeg on möödunud või kui nimetatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(2) Paragrahvis 61 ettenähtud juhul kinnitab Vabariigi Valimiskomisjon rahvahääletuse tulemused pärast kordushääletamise päeva, arvestades käesoleva paragrahvi lõiget 1.

(3) Rahvahääletuse tulemused loetakse väljakuulutatuks päeval, mis järgneb Vabariigi Valimiskomisjoni lõike 1 või 2 kohase otsuse avaldamisele Riigi Teatajas.

### § 63. Rahvahääletusel vastuvõetud seaduse väljakuulutamine ja jõustumine

(1) Vabariigi Valimiskomisjon esitab rahvahääletusel vastuvõetud seaduse ja rahvahääletuse tulemuste kinnitamise otsuse Vabariigi Presidendile rahvahääletuse tulemuste väljakuulutamise päeval. Vabariigi President kuulutab seaduse välja viivitamata.

(2) Põhiseaduse muutmise seadus, mis on vastu võetud rahvahääletusel, jõustub seaduses eneses määratud tähtpäeval, kuid mitte varem kui väljakuulutamisest arvates kolme kuu pärast.

(3) Rahvahääletusel vastuvõetud muu seadus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, kui seaduses eneses ei ole ette nähtud teist tähtaega.

(4) Rahvahääletusele pandud muus riigielu küsimuses tehtud otsus jõustub rahvahääletuse tulemuste väljakuulutamise päeval.

#### **§ 64. Riigikogu erakorraliste valimiste väljakuulutamine**

Kui rahvahääletusele pandud seaduseelnõu ei saa poolthääle enamust, kuulutab Vabariigi President välja Riigikogu erakorralised valimised Riigikogu valimise seaduses ettenähtud korras, kui seaduseelnõu rahvahääletusele panemise otsuse teinud Riigikogu koosseisu volitused ei ole lõppenud.

#### **§ 64<sup>1</sup>. Hääletamissedelite ja hääletamisdokumentide säilitamine**

(1) Valla- või linnasekretär säilitab hääletamissedeleid ühe kuu jooksul rahvahääletuse päevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, korraldab valla- või linnasekretär hääletamissedelite hävitamise ning dokumenteerib selle.  
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

(2) Riigi valimisteenistus säilitab elektroonilisi hääli ühe kuu jooksul rahvahääletuse päevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, hävitab riigi valimisteenistus elektroonilised hääled, elektroonilise hääletamise süsteemis sisalduvad hääletajate isikuandmed ning elektrooniliste hääle avamise võtme.  
[RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(3) Hääletamistulemuste protokolle säilitatakse alaliselt. Hääletajate nimekirja säilitatakse püsivalt Rahvusarhiivis.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(4) Hääletamistulemuste protokollide, hääletamissedelite arvestuslehtede ja muude hääletamisdokumentide säilitamise korraldab riigi valimisteenistus.  
[RT I, 09.07.2018, 1- jõust. 01.01.2021]

(5) Valimisvahendite säilitamise valimiste ja rahvahääletuste vahelisel perioodil vallas või linnas korraldab valla- või linnavalitsus.  
[RT I, 04.07.2017, 1- jõust. 01.01.2018]

## **13. peatükk RAKENDUSSÄTTED**

#### **§ 65. Elektroonilise hääletamise rakendamine**

Elektroonilist hääletamist ei rakendata enne 2005. aastat.

§ 66.–§ 70.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]